

CRITERIS PER A LA TOPONÍMIA D'ÀMBIT MUNICIPAL

Joan Anton Rabella i Ribas

Oficina d'Onomàstica. Institut d'Estudis Catalans
Seminari de Metodologia en Toponímia i Normalització Lingüística

La feina feta des de l'any 1993 a l'Oficina d'Onomàstica de l'Institut d'Estudis Catalans ha contribuït a dibuixar de mica en mica els aspectes problemàtics de la toponímia d'avui, en l'àmbit estrictament lingüístic i des d'una perspectiva científica o acadèmica, però també pel que fa als aspectes de caràcter més pràctic, relacionats a aplicar la toponímia i, per tant, amb les necessitats de l'ús social, tant en l'àmbit privat com públic.

En aquest sentit, resulta fins a cert punt contradictòria la situació i la valoració de la toponímia, i de manera més general de l'onomàstica. Com que en l'àmbit de la llengua catalana és una disciplina que generalment no s'imparteix a les nostres universitats —malgrat l'existència d'estudiosos de prestigi en aquest camp—, sovint es té la visió d'una matèria desvinculada del camp científic i acadèmic, molt més pròxima al món de l'erudició local, és a dir, més relacionada amb un àmbit amateur que professional. Contràriament, no solament hi ha persones que, sobretot en l'àmbit individual, hi han dedicat treballs científics rigorosos (com Joan Coromines, Joan Veny, Ramon Amigó, Josep Moran, Emili Casanova, Cosme Aguiló, Enric Ribes, Ramon Sistac, Albert Turull, etc.), sinó que, a més, també es tracta d'una matèria molt relacionada amb l'ús social, que té una aplicació pràctica directament connectada amb moltes activitats professionals (en el món editorial, en els mitjans de comunicació, en la cartografia, les obres públiques i l'urbanisme, el turisme, etc.). Però aquesta visió de la toponímia, i l'onomàstica, com a matèria poc científica i sense una aplicació professional actual es dona fins i tot en el món de la lingüística, sobretot com a conseqüència del predomini d'escoles de caràcter molt teòric, les quals no només han ignorat aquesta disciplina, sinó que també desconeixen la relació evident entre la toponímia i la lingüística aplicada.

Tanmateix, i com indicàvem, es tracta d'una matèria que té un vessant molt pràctic, cosa que queda molt clara, per exemple, en l'àmbit de l'administració, on trobem noms propis de lloc pertot arreu, des del nom dels municipis i dels carrers fins als topònims de caràcter més geogràfic, com hidrònims i orònims. Precisament, les consultes rebudes confirmen les necessitats tant en l'àmbit elevat de l'administració, que va portar, per exemple, a crear un servei d'assessorament lingüístic per part del Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya, que genera una quantitat molt important de retolació viària, com també en l'àmbit més proper als ciutadans i al territori, com els ajuntaments, que també en fan un ús constant i que han de prendre moltes decisions sobre la forma gràfica dels topònims, sovint sense partir d'un criteri determinat clarament, de manera que resulta força habitual trobar solucions diferents per a un mateix nom o per a situacions similars (amb articles que de vegades hi són i d'altres no, amb vacil·lacions en l'ús de les majúscules i minúscules, amb coexistència de solucions ortogràfiques diferents, etc.).

Així, moltes de les consultes rebudes des dels ajuntaments permeten constatar que força vegades s'han fet actuacions incorrectes per desconeixement, per manca d'accés a uns criteris que no havien estat fixats i difosos, malgrat que es pot constatar que generalment hi havia la voluntat de fer bé les coses, com ho palesen les consultes sobre retolació, denominació de carrers, realització de nomenclàtors de vies urbanes, senyalització de turisme rural, etc. Així mateix, també hem pogut comprovar que, des de l'àmbit municipal, moltes vegades es desconeixen les competències, de manera que no se sap sobre quins aspectes es pot actuar i sobre quins no, com en el cas dels noms utilitzats per iniciatives privades de caràcter comercial o urbanístic.

A partir d'aquestes situacions, va néixer la idea que seria molt útil preparar una publicació de caràcter divulgatiu que recollís, de manera sintètica i ordenada, els criteris principals d'ús de la toponímia i que s'adrecés a l'àmbit municipal, no a l'universitari o científic.

En aquest sentit, preparar conferències i treballs sobre normalització toponímica —com la ponència *Toponímia: problemes i mètodes* presentada al XXV Col·loqui de la Societat d'Onomàstica (Sagunt, 27-II-1999), el treball *Aspectes problemàtics de la normalització i la protecció de la toponímia* inclòs a la miscel·lània *Estudis de toponímia valenciana en honor de Vicenç M. Rosselló i Verger* (València 2000) o la conferència sobre el projecte del *Nomenclàtor oficial* a la *XIV Jornada d'Onomàstica* (Porreres, 18-XI-2000)— i la realització del *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya* (entre els anys 1998 i 2003) —en què es va col·laborar amb la majoria dels ajuntaments del Principat i es va poder corroborar quins eren els aspectes més conflictius i més freqüents— van acabar de refermar la necessitat real d'uns criteris d'aquest tipus en un termini curt de temps.

Finalment, crear la Comissió de Toponímia de Catalunya a partir del desenvolupament del projecte del *Nomenclàtor oficial* a què ens acabem de referir va oferir un marc que feia possible portar a terme aquesta idea, ja que aquesta Comissió compta amb la participació tant de l'Institut d'Estudis Catalans com de la Generalitat de Catalunya i dels municipis, a més, del Consorci per a la Normalització Lingüística, que disposa d'una xarxa de tècnics lingüístes en contacte directe amb el territori.

A partir de l'experiència de l'Oficina d'Onomàstica, però també de la del Consorci, dels ajuntaments i de la Secretaria General de Política Lingüística, es va planificar el projecte dels *Criteris per a la toponímia d'àmbit municipal*, que tenia com a objectiu final publicar una obra de caràcter eminentment pràctic, la qual, per una banda, serviria per ajudar a fer tasques concretes (com retolar, denominar carrers, publicar guies de carrers, etc.) i, per l'altra, contribuiria a l'avenç general d'usar correctament la toponímia. En aquest sentit, es tracta, doncs, d'una obra amb una finalitat pràctica immediata —utilitzar correctament la toponímia en casos concrets—, però també amb una voluntat pedagògica i divulgativa —difondre un model d'actuació de caràcter general—, i amb un objectiu de caràcter cultural: fomentar el coneixement i el respecte de la toponímia, és a dir, aconseguir valorar i preservar el patrimoni toponímic.

En aquest sentit, es tracta d'una obra que no té un caràcter punitiu (no és un reglament de compliment obligatori des del punt de vista legal), sinó que està concebuda com un manual de consulta sintètic i pràctic, que conté unes quantes recomanacions que es voldria que fossin clares i entenedores, les quals han de servir no solament per resoldre dubtes concrets, sinó que en conjunt també han de permetre establir paràmetres generals per actuar.

La Comissió de Toponímia de Catalunya va aprovar els *Críteris per a la toponímia d'àmbit municipal* en la reunió del dia 6 d'octubre de 2005, els quals es preveu que apareguin publicats abans de l'estiu de 2006, amb un format que en faciliti la consulta per tal que puguin esdevenir una eina de treball d'ús habitual.

Contingut

Aquesta obra conté aspectes lingüístics de caràcter formal (ús de majúscules i minúscules, de les preposicions, dels articles, etc.), però també aspectes més oberts i generals, com les prioritats a l'hora de seleccionar noms nous per a barris, urbanitzacions, equipaments, etc.

Des del punt de vista estructural, s'ha organitzat en dues parts diferenciades: una primera, titulada **Críteris de denominació i de fixació**, en què es tracten aspectes més generals (els noms dels municipis, els noms de la toponímia urbana i els noms dels accidents geogràfics), i una segona, denominada **Críteris d'escriptura i retolació**, centrada en qüestions lingüístiques més concretes (abreviacions, accentuació, aglutinacions, ús del guionet i de majúscules i minúscules). I també conté, com a apèndix, informació sobre el marc legal, les fonts de consulta més generals, un conjunt d'enllaços d'interès i un índex temàtic molt pràctic. A continuació, reproduïm el text aprovat el mes d'octubre de 2006, que correspon, amb alguna modificació puntual bàsicament de caràcter estilístic, al redactat que ha d'aparèixer publicat durant el primer semestre de 2006.

CRITERIS PER A LA TOPONÍMIA D'ÀMBIT MUNICIPAL

Comissió de Toponímia de Catalunya

1. Presentació

2. Críteris de denominació i de fixació

A Catalunya tenim la sort de posseir una toponímia molt nombrosa i molt rica, que cal preservar perquè els topònims formen part del patrimoni històric i cultural del poble que els ha creat i en reflecteixen la seva història, la seva cultura i la seva llengua. En aquest sentit, com ha recomanat el Grup d'Experts de les Nacions Unides en Noms Geogràfics, cal protegir aquest patrimoni i evitar la proliferació de noms nous de caràcter comercial o banal, a més d'evitar la pèrdua o la substitució de les denominacions genuïnes.

Els noms propis de lloc tenen com a finalitat fonamental l'orientació geogràfica, la localització sobre el territori. Per aquest motiu, els canvis de nom resulten socialment perturbadors, perquè eliminen referents bàsics i perquè poden provocar confusions geogràfi-

ques, per la qual cosa no és prudent ni aconsellable realitzar modificacions que no siguin estrictament obligades.

Els noms propis es regeixen per la mateixa normativa lingüística que els noms comuns, excepte en el fet que la lletra inicial dels noms propis s'escriu amb majúscula. D'aquesta manera, doncs, els topònims catalans no poden presentar formes ortogràfiques contràries a la normativa vigent de l'Institut d'Estudis Catalans (veg. la Llei 8/1991, de 3 de maig, sobre l'autoritat lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans), tal com especifica la Llei de política lingüística:

«Els topònims de Catalunya tenen com a única forma oficial la catalana, d'acord amb la normativa lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans, excepte els de la Vall d'Aran, que tenen l'aranesa» (article 18 de la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística).

La forma ortogràfica dels topònims —inclosos els noms dels municipis i dels nuclis de població (ciutats, viles, pobles i llogarrets)— s'estableix a partir de la pronúncia genuïna actual i d'acord amb la documentació més antiga quan hi ha vacil·lacions gràfiques o dificultat per a determinar la forma correcta, sobretot en els casos de neutralització fonètica. Generalment, la solució històrica coincideix amb la forma viva, però, quan l'evolució ha allunyat el nom d'avui (és a dir, que hi hagut canvis en el nom que no corresponen a vacil·lacions gràfiques) del seu origen, s'ha respectat la forma evolucionada, és a dir, la forma actual:

Santa Linya (les Avellanès i Santa Linya, Noguera) encara que originàriament no hi havia cap *santa*, sinó que prové d'un *salvus Licinae* o *Iliciniae* ('bosc de Licínia' o 'bosc d'alzines')

Castell de l'Areny (Berguedà) malgrat que no té l'origen en l'existència de cap *areny*, sinó que remet a un nom medieval d'origen germànic, *Adalasind(o)*

A l'hora d'atribuir noms als llocs, i també a les vies públiques, cal tenir en compte, en primer lloc, les denominacions històriques genuïnes, que cal preservar i conservar. Contràriament, no poden ésser ni contenir noms de caràcter comercial o de marques enregistrades, que no són noms propis geogràfics i que, a més, són una propietat privada inscrita legalment.

S'ha de mantenir sempre l'article quan forma part del topònim, és a dir, quan precedeix el nom propi:

la Bisbal de Falset (municipi, Priorat)
el Racó (nucli de població, Odèn, Solsonès)
Eth Pònt de Rei (nucli de població, Canejan, Val d'Aran)
la Bruguera (edifici, Serinyà, Pla de l'Estany)
el Segre, la Valira (hidrònims)
la Ballestera (orònim, Arnes, Terra Alta)
el Corronco (orònim, la Vall de Boí, Alta Ribagorça)

Era Unhòla (orònim, Naut Aran, Val d'Aran)

Es regularitza l'article literari en el nom dels municipis i, generalment, en els nuclis de població, però és manté l'ús de l'article *lo* en la microtoponímia i en els topònims relacionats amb el relleu i els cursos d'aigua:

lo Faro (cim, Alt Àneu, Pallars Sobirà)

lo Galatxo (hidrònim, Ribera d'Ebre)

lo Perot (edifici, Abella de la Conca, Pallars Jussà)

Es manté l'anomenat article *salat* (*es, sa, ses, s'*) amb minúscula inicial a l'àrea en què encara es conserva viu (entre l'Alt Empordà i la Selva), mentre que l'escrivim amb majúscula inicial i aglutinat en les zones en què ja no es fa servir en la llengua viva:

s'Encalladora (illot, Cadaqués, Alt Empordà)

sa Llapissada (platja, Blanes, Selva)

Però: *Sarroca de Bellera* (municipi, Pallars Jussà)
Sescorts (orònim, Matadepera, Vallès Occidental)

L'article personal segueix la mateixa norma que la resta d'articles:

fondo d'en Roig (relleu, Cunit, Baix Penedès)

ca n'Aulet (edifici, Vidreres, Selva)

L'article dels topònims catalans s'escriu amb la inicial en minúscula (si no es troba en posició inicial absoluta, d'un text o després d'un punt, o en una llista) i realitza les contraccions de manera regular: *pel, del, al*. En els topònims catalans no és previsible ni sistematitzable l'ús de l'article, és a dir, que depèn de cada cas concret (si per tradició n'ha portat o no):

Pont de Molins (Alt Empordà) però *el Pont de Suert* (Alta Ribagorça)

Prat de Comte (Terra Alta) però *el Prat de Llobregat* (Baix Llobregat)

Prats de Lluçanès (Osona) però *els Prats de Rei* (Anoia)

En els topònims aranesos, l'article s'escriu sempre amb la inicial amb majúscula, llevat de quan es troba en posició interior del nom. En aranès, l'article determinat també fa les contraccions regulars amb les preposicions *a, de i per* (*ath, ar; deth, dera, des; peth, per*). També es contrauen amb les preposicions *en i entà* (o *tà*):

Es Bòrdes (municipi)

Eth Pònt d'Arròs (nucli de població)

(...) *d'aquera poblacion entà Era Artiga de Lin* (orònim)

Però: *Lac deth Hòro*
Malh dera Artiga

Tuc des Neres

En els topònims que porten article, cal respectar-lo i no ometre'l, ja que en forma part intrínseca. Només en el cas del nom de les comarques, es pot ometre quan el nom d'una comarca encapçala una llista de municipis o quan segueix entre parèntesis el nom d'un municipi per indicar a quina comarca pertany; cal, a més, recordar que *Osona* no porta mai article.

el Vendrell i no *Vendrell*
l'Hospitalet de Llobregat i no *Hospitalet de Llobregat*
Santa Margarida i els Monjos i no *Santa Margarida i Monjos*

També cal tenir cura, però, a no posar-lo quan no pertoca: *Alforja* i no *l'Alforja*

Quan un topònim ha estat pres com a nom comercial, l'article s'escriu amb majúscula (seria el cas d'un restaurant o d'un centre comercial situat, per exemple, a *les Planes: Les Planes*).

2.1. NOMS DE MUNICIPIS I DE NUCLIS DE POBLACIÓ

Els municipis generalment prenen el nom de la població que fa de cap municipal:

Arnes (Terra Alta)
Corbins (Segrià)
Planoles (Ripollès)

En el cas que es creï un municipi nou a partir de la fusió o agregació de dos o més municipis antics, o bé es vulgui optar per una denominació del municipi que no sigui la de cap dels nuclis de població que l'integren, la pràctica general consisteix a incloure els noms dels diversos nuclis de població en la denominació del municipi (normalment dos, encara que poden arribar a ser tres, amb el darrer introduït per mitjà de la conjunció *i*, no amb guionet):

Cruïlles, Monells i Sant Salvador de l'Heura (Baix Empordà)
Torrefeta i Florejacs (Segarra)
Vilanova i la Geltrú (Garraf)

En alguns casos, però, el nom del municipi no coincideix amb el de cap nucli de població concret, sinó que correspon a una denominació històrica rellevant:

mun. <i>Castell de Mur</i> (Pallars Jussà)	cap. Guàrdia de Noguera
mun. <i>Lluçà</i> (Osona)	cap. Santa Eulàlia de Puig-oriol
mun. <i>Olèrdola</i> (Alt Penedès)	cap. Sant Miquel d'Olèrdola

A vegades determinats canvis, demogràfics, econòmics o en les vies de comunicació que afecten els nuclis de població d'un municipi, poden originar el canvi del nom del municipi, que ha pres el nom del nucli més habitat:

els Hostalets de Pierola en lloc de *Pierola* (Anoia)

Pontils en lloc de *Santa Perpètua de Gaià* (Conca de Barberà)

I en altres casos, s'han pres denominacions geogràfiques més generals que no coincideixen amb el nom de cap nucli de població:

Alt Àneu en lloc de *València d'Àneu* (Pallars Sobirà)

Naut Aran en lloc de *Salardú* (Val d'Aran)

la Vall de Boí en lloc de *Barruera* (Alta Ribagorça)

El canvi més general, però, ha estat la inclusió del nom d'un altre nucli de població:

Alàs i Cerc en lloc d'*Alàs* (Alt Urgell)

les Avellanes i Santa Linya en lloc de *les Avellanes* (Noguera)

Montellà i Martinet en lloc de *Montellà* (Cerdanya)

I també és freqüent el canvi, l'addició o la supressió del determinatiu, que generalment fa referència a la comarca. Aquest determinatiu s'empra si té tradició històrica o quan el nom del municipi coincideix amb el nom d'un altre municipi, de manera que sense el determinatiu podria ser difícil la identificació correcta:

Addició: *Lles de Cerdanya* en lloc de *Lles* (Cerdanya)

Supressió: *Biure* en lloc de *Biure d'Empordà* (Alt Empordà)

Canvi: *Alfara de Carles* en lloc d'*Alfara dels Ports* (Baix Ebre)

En el nom dels municipis, cal recomanar que les denominacions geogràfiques resultin adequades a la realitat territorial que designen: en casos com *Ribera d'Ondara* o *Vall de Cardós*, per exemple, el nom del municipi fa referència a una realitat territorial més extensa que la que abraça administrativament el terme municipal, ja que part de la ribera d'Ondara i de la vall de Cardós no queden incloses dins d'aquests municipis, per la qual cosa aquestes denominacions poden resultar confusiónaires geogràficament. En aquests casos és preferible adoptar el nom d'un o diversos nuclis de població com a nom del municipi.

També cal defugir els noms formats de manera artificiosa i que s'allunyen de la tradició toponomàstica catalana (com *Forallac* —en lloc de *Vulpellac*, *Fonteta i Peratallada*— o *Torrelavit* —en lloc de *Terrassola i Lavit*—). I aquells que poden resultar confusiónaires geogràficament (com és el cas de *Baix Pallars* en lloc de *Gerri de la Sal*, en què el terme *Baix* pot provocar desorientació, perquè és un terme que habitualment es fa servir en la denominació de subcomarques i perquè, a més, es troba situat a la comarca del Pallars Sobirà).

2.2. TOPONÍMIA URBANA

2.2.1. Barris, urbanitzacions i polígons industrials

En el moment de triar la denominació d'un nou element urbanístic municipal significatiu —com un barri, una urbanització o un polígon industrial—, en primer lloc, cal tenir en

compte els topònims històrics que es troben en el lloc que ocupa o que ocuparà. D'aquesta manera, si una urbanització s'ha de construir on antigament hi havia un mas (per exemple *Mas Pau*) o en un indret conegut o en una partida històrica (per exemple *les Rojales*), la primera opció és denominar-la amb aquell nom (*urbanització de Mas Pau* o *urbanització de les Rojales*). D'aquesta manera, preservem i conservem el patrimoni cultural, en aquest cas onomàstic, del municipi. Cal tenir en compte que les urbanitzacions, i en algun cas també els polígons industrials, sovint han esdevingut barris d'una població o nuclis de població del municipi, de manera que han permès el manteniment d'uns noms que ja formaven part del patrimoni municipal.

Durant la segona meitat del segle XX, hi hagué una certa tendència a l'hora de posar nom a les urbanitzacions de buscar noms que tinguessin un suposat caràcter comercial, sovint amb referències a aspectes turístics (sobre el sol, el mar o la platja) i a vegades en anglès. Aquesta tendència, que es va donar sobretot a la costa, però, avui ha estat superada i cada vegada més els municipis adopten i utilitzen noms de caràcter històric relacionats amb masos, partides, indrets o paratges i altres elements toponímics característics del terme municipal, que són uns noms que amb el pas del temps mantenen el seu valor cultural i fins i tot estètic, mentre que d'altres noms de caràcter comercial o turístic amb els anys han esdevingut obsolets o estranys (*King Parc*, *Niàgara Parc*, *Pine Beach*, etc.).

2.2.2. *Vies urbanes*

De la mateixa manera que en el cas dels noms de barris, urbanitzacions i polígons industrials, cal procurar que la denominació de les noves vies urbanes respecti i contribueixi a la conservació de la toponímia municipal existent. Així, en primer lloc, és recomanable que, a l'hora de posar nom a noves vies, es tinguin en compte els topònims històrics genuïns del terme; en segon lloc, els noms de personatges il·lustres de la població; després d'aquests dos supòsits es poden tenir en compte els topònims i personatges de la comarca, i seguidament dels Països Catalans, i en el cas de la Val d'Aran, els topònims i personatges d'Occitània; finalment, es poden prendre en consideració els noms de llocs i persones de fora de l'àmbit català. Caldria que els noms d'aquestes persones gaudissin d'un cert reconeixement consensuat entre la població i també caldria no abusar de les denominacions d'un àmbit concret, com el polític, el religiós, etc.

a) *Els genèrics*

Els noms genèrics que indiquen el tipus de via urbana (*carrer*, *plaça*, *avinguda*, *passatge*, *passeig*, *rambla*, *baixada*, etc.) són noms comuns i, per tant, s'escriuen amb minúscula inicial (llevat que vagin en posició inicial o després de punt). Cal respectar les formes característiques locals (*rambla*, *carrera*, *travessera*, *travessia*, *costa*, *esplanada*, etc.). Quan s'hagin d'escriure en plaques o rètols, es considera que es troben en posició inicial i, per tant, s'han d'escriure amb majúscula inicial.

Carrer del Cavall Bernat [amb format de placa]

Quan un genèric ha perdut el seu significat primitiu i, d'aquesta manera, ja no manté

la seva funció com a nom comú, cal escriure'l amb majúscula inicial en totes les posicions:

Gran Via de les Corts Catalanes	[amb format de placa]
La Rambla	[amb format de placa]

En la denominació de vies urbanes, no resulta recomanable emprar com a nom propi un mot genèric tot sol (*la Plaça*) ni la combinació de dos genèrics (*carrer de la Carretera*).

b) La preposició de

La preposició *de* serveix per enllaçar la part genèrica amb la part específica del topònim i, per tant, no s'ha de suprimir en la retolació, encara que s'ometi en la parla col·loquial:

Carrer de Balmes	[amb format de placa]
Passatge del Canigó	[amb format de placa]
Plaça de Valentí Almirall	[amb format de placa]

També és recomanable mantenir-la quan s'abreuja el genèric:

C. de Balmes	[amb format de placa]
--------------	-----------------------

Quan la part específica és un adjectiu, un número o una lletra, el topònim no porta preposició, mentre que els adjectius van amb majúscula inicial perquè actuen com a nom propi:

Carrer Gran	[amb format de placa]
Carrer K	[amb format de placa]
Plaça Major	[amb format de placa]

c) L'article

En la retolació viària, l'article segueix les normes generals de majúscules i minúscules, de contracció amb les preposicions i d'apostrofació. Es manté davant del nom de persones que van precedits pel seu càrrec, ofici, tractament, etc. (aquests noms comuns han d'anar amb majúscula perquè formen part del nom propi de la via urbana):

Avinguda del General Moragues	[amb format de placa]
Carrer del Pintor Fortuny	[amb format de placa]
Plaça del Doctor Balari i Jovany	[amb format de placa]

També s'hi manté quan aquests mots descriptius hi apareixen tot sols:

Carrer dels Almogàvers	[amb format de placa]
Carrer de les Ramelleres	[amb format de placa]

No porten article, però, quan es tracta del nom de la persona sense el càrrec o ofici (*carrer de Joan Maragall* i no *carrer del Joan Maragall*) i en algun cas concret (com *pas-*

seig de Mossèn Cinto Verdaguer; carrer de Sant Antoni).

L'article personal (*en/na*) segueix les mateixes normes generals d'ús de majúscules i minúscules:

Camí de Ca n' Amat	[amb format de placa]
Carrer d'en Jaumet	[amb format de placa]
Passeig de Ca n' Albereda	[amb format de placa]

Cal mantenir l'article salat a l'àrea en què encara es considera viu, encara que estigui en recessió:

Camí de sa Tuna	[amb format de placa]
Carrer de sa Riera	[amb format de placa]
Plaça de s' Abanell	[amb format de placa]

Si aquest article es manté fossilitzat, s'escriu aglutinat:

Carrer de Sant Martí Sarroca	[amb format de placa]
------------------------------	-----------------------

Els articles dels topònims no catalans no adaptats s'escriuen en majúscula:

Passatge de Los Angeles	[amb format de placa]
Carrer de Les Houches	[amb format de placa]

d) El nom propi

Els dos criteris generals pel que fa al nom propi de les vies urbanes són la *distinció* i l'*economia*. *Distinció* en el sentit que la informació que hi aparegui ha de permetre identificar sense ambigüitats a qui o a què fa referència el nom i *economia* en el sentit que només hi han d'aparèixer els elements que són indispensables perquè la identificació sigui correcta.

Des d'un punt de vista pràctic, hem de considerar que tot el que va darrere del genèric *carrer/plaçà/avinguda/rambla*, etc. forma part del nom propi de la via urbana, per la qual cosa tots els elements que van al darrere han de començar amb majúscula inicial:

Avinguda del Molí de Can Ferrer	[amb format de placa]
Carrer de la Serra d'Aubenc	[amb format de placa]
Plaça de l'Arquitecte Sert	[amb format de placa]

d1) ANTROPÒNIMS (NOMS PROPIS DE PERSONA)

No hi ha un criteri fix sobre els elements que inclouen els noms propis de les vies urbanes: generalment contenen el nom i cognom del personatge (*carrer d'Ausiàs Marc*), encara que en alguns casos només inclouen el cognom si aquest ja és suficientment representatiu (*carrer de Balmes*), o els dos cognoms sense el nom (*carrer de Rubió i Ors*), i, en d'altres, contràriament, hi ha el nom complet, és a dir, el nom amb els dos cognoms (*carrer de Josep*

M. Folch i Torres). Més que un plantejament de caràcter teòric o apriorístic, es tracta d'una qüestió pràctica, ja que s'utilitza la part que estrictament fa falta per a poder identificar sense ambigüitats la persona concreta (en alguns casos només cal un cognom, mentre que en d'altres són necessaris tots dos per evitar errades en la identificació del personatge).

De la mateixa manera, en alguns casos el nom va precedit del càrrec o ofici del personatge i en d'altres no:

[amb format de placa]		[amb format de placa]
Carrer del Pintor Fortuny	però	Passeig de Joan Miró

Quan els carrers porten el nom de personatges catalans, cal posar els noms en català:

Avinguda de Lluís Companys	[amb format de placa]
Plaça de Francesc Eiximenis	[amb format de placa]

Cal adaptar a la normativa vigent de la llengua catalana les grafies dels noms i cognoms anteriors a l'establiment del Registre Civil (1870):

Carrer de Ramon Llull	[amb format de placa]	(i no <i>Ramon Lull</i>)
Avinguda d'Ausiàs Marc	[amb format de placa]	(i no <i>Ausiàs March</i>)

Si els personatges són posteriors a la instauració del Registre Civil (també si van néixer abans, però van viure fins molt després de 1870), se'n respectarà la grafia utilitzada per la persona:

Carrer de Puig i Cadafalch	[amb format de placa]
Passeig de Santiago Rusiñol	[amb format de placa]
Plaça del Pintor Casas	[amb format de placa]

Pel que fa a la conjunció *i* entre cognoms, es respecta l'ús que en feia la persona, ja que hi ha qui la inclou entre els dos cognoms i qui no ho fa (totes dues pràctiques són habituals en català):

Carrer de Sancho Marraco	[amb format de placa]
Plaça de Josep M. Folch i Torres	[amb format de placa]

En el cas de personatges històrics (bíblics, grecollatins, medievals, etc.) i mitològics no catalans, si tenen una forma en català amb tradició, es manté la solució catalana. De la mateixa manera, es fa servir la forma catalana en el cas dels noms de reis, membres de les corts reials, papes i sants.

Avinguda d'Aristòtil	[amb format de placa]
Carrer de Miquel Àngel	[amb format de placa]
Passatge de Joan XIII	[amb format de placa]
Rambla de Carlemany	[amb format de placa]

Plaça de Santa Joana d'Arc [amb format de placa]

Si els personatges no tenen un nom amb una tradició d'ús en català consolidada, farem servir el nom en la llengua originària:

Avinguda de John Fitzgerald Kennedy [amb format de placa]

Carrer de Miguel de Cervantes [amb format de placa]

Plaça de William Shakespeare [amb format de placa]

En aquests casos, si els noms castellans incorporen la conjunció copulativa, es mantindrà en aquella llengua (*passatge de Santiago Ramón y Cajal*).

Quan els personatges tenen noms en llengües que utilitzen altres alfabetes, cal emprar la forma transcrita, és a dir, adaptada fonèticament al nostre sistema alfabètic, ja que és la més adequada per a un ús públic:

Avinguda de Txaiovski [amb format de placa]

Carrer d'Abd al-Rahman [amb format de placa]

Plaça de Dostoievski [amb format de placa]

La pràctica general desaconsella la imposició de noms de persones vives a les vies públiques. A més, es considera prudent deixar transcórrer un termini de temps entre la defunció de la persona i l'atribució del seu nom a una via pública.

d2) TOPÒNIMS (NOMS PROPIS DE LLOC)

Els topònims catalans han de seguir els criteris exposats anteriorment pel que fa a l'ús de la toponímia catalana (manteniment de l'article quan el topònim en porta, regularització ortogràfica en el cas de la microtoponímia, ús normatiu de les aglutinacions, etc.):

Carrer dels Horts [amb format de placa]

Plaça de les Eres [amb format de placa]

Camí de les Cabanelles [amb format de placa]

Els topònims de fora de l'àrea lingüística catalana, el que coneixem com a *exònims*, generalment no tenen una forma en català, llevat del nom dels països, de les seves capitals, del nom de les províncies espanyoles o dels departaments francesos i de les poblacions més pròximes geogràficament o d'aquelles poblacions amb les quals hi ha hagut una relació històrica significativa. Solament farem servir la forma catalana dels topònims estrangers quan les adaptacions tenen una tradició històrica d'ús contrastada en català (i els podem trobar en les principals obres de consulta en català):

Carrer de Londres [amb format de placa]

Passatge de Tunis [amb format de placa]

Plaça del Japó [amb format de placa]

Quan els topònims exògens no tinguin una forma catalana d'ús històric ben consolida-

da, emprarem la forma en la llengua originària:

Avinguda de Newcastle	[amb format de placa]
Carrer de Buenos Aires	[amb format de placa]
Plaça de Düsseldorf	[amb format de placa]

En el cas dels topònims que provenen de llengües amb altres sistemes alfabètics, caldrà recórrer a les formes adaptades per mitjà de la transcripció a l'alfabet llatí d'acord amb les formes ortogràfiques catalanes, sempre que no hi hagi tradició gràfica en català d'escriure aquell nom:

Baixada de Txetxènia	[amb format de placa]
Carrer de Khartum	[amb format de placa]
Plaça de Yokohama	[amb format de placa]

A la Val d'Aran s'aplicarà aquesta norma referida a l'aranès i a l'occità.

e) Dates

En els noms de les vies urbanes, les dates (llevat dels anys en les dates completes i dels segles) s'escriuen amb lletres:

Carrer del Vint-i-sis de Gener de 1641	[amb format de placa]
Passatge del Segle XX	[amb format de placa]
Passeig de l'Onze de Setembre	[amb format de placa]

f) Partició de noms en la retolació

Si en una placa de retolació el nom es divideix en dues línies, la preposició *de* (i també *d'*) i la conjunció *i* no poden quedar al final de la primera línia:

[tots els exemples d'aquest punt amb format de placa]

Carrer d'Àngel Guimerà	i no	Carrer d' Àngel Guimerà
La Pobla de Mafumet	i no	La Pobla de Mafumet
Vilanova i la Geltrú	i no	Vilanova i la Geltrú

g) Aspectes pràctics

A l'hora de donar nom a les vies d'un barri nou o conjunt urbanístic, en primer lloc, seria recomanable denominar-los fent ús de topònims del mateix terreny en què s'ubicaran els carrers i, en segon lloc, si no hi ha un nombre prou gran de topònims, amb noms de llocs

de la mateixa població o terme municipal i, en tercer lloc, de la comarca, etc.

2.2.3. Equipaments

A l'hora de denominar un equipament públic, també en primer lloc, es pot tenir en compte el o els topònims preexistents al lloc on se situaran aquests equipaments, mentre que, en segon lloc, s'acostuma a tenir en compte el nom de persones del mateix municipi ?o àrea geogràfica— que han tingut una actuació meritòria. Després d'aquests dos criteris, i quan no hi ha possibilitat de trobar una denominació que s'hi relacioni, es tenen en compte els noms de personalitats d'un àmbit més general, primer, catalanes i, després, universals.

Sovint es donen vacil·lacions a l'hora d'escriure la denominació dels equipaments: els escriurem amb minúscula quan tenen un caràcter descriptiu (*dispensari municipal, pavelló poliesportiu*), mentre que ho farem amb la inicial amb majúscula si corresponen al nom propi de la instal·lació (*Escola d'Expressió* perquè és el nom enregistrat de l'escola).

2.2.4. Masies

A Catalunya hi ha diversos milers de masies, moltes amb un valor històric i cultural molt significatiu. En molts casos, el nom de les masies ha estat pres d'antropònims (prenoms o cognoms) d'alguns dels seus habitants, generalment en períodes reculats històricament. Encara que originàriament el nom provingués d'un nom propi de persona o d'un cognom, avui, però, ja han esdevingut veritables topònims, és a dir, referències geogràfiques que tenen un ús social general. Així ho podem comprovar en el fet que en la majoria de casos els masos conserven el mateix nom encara que hi hagi hagut un canvi ?i a vegades molts canvis— dels seus propietaris o habitants, de manera que avui la majoria de masos porten noms que no coincideixen amb el cognom de la família que ara els habita.

En aquest sentit, el fet que en els cognoms es mantinguin grafies arcaïques (com *ch*, *ñ* o *y*) no vol dir que com a topònims no s'hagi d'aplicar la normativa vigent: l'existència de cognoms com *Perpiñá* o *Vich* no impedeix que, com a nom de lloc, s'utilitzin les formes correctes *Perpinyà* i *Vic*.

<i>can Ferrer</i>	(i no <i>can Farré</i>)
<i>mas Blanc</i>	(i no <i>mas Blanch</i>)
<i>torre d'en Carreres</i>	(i no <i>torre d'en Carreras</i>)

I de la mateixa manera quan formen part del nom d'una via pública:

<i>carrer de Mas Bosc</i>	(i no <i>mas Bosch</i>)
<i>camí de Can Figueres</i>	(i no <i>can Figueras</i>)

Per a l'establiment de la forma gràfica correcta del nom d'un mas, cal consultar el *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya* i, en el cas que no hi consti, cal adoptar la forma normativament correcta.

Així mateix, cal recordar que avui, i com recull el punt 1 de l'article 19 de la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística, els «ciutadans i ciutadanes de Catalunya tenen dret a l'ús de la forma normativament correcta en català de llurs noms i cognoms», de manera que aquells que vulguin poden a títol personal normalitzar els seus cognoms.

Escriuim amb minúscula inicial els genèrics *cal*, *can*, *mas*, etc. quan mantenen el seu

valor com a mot comú i fan referència estrictament al nom d'una edificació (mentre que els escrivim amb majúscula si designen una altra realitat: un paratge, un nucli de població, un municipi, etc.).

2.3. ACCIDENTS GEOGRÀFICS

La denominació dels accidents geogràfics segueix, d'acord amb la normativa lingüística vigent, els criteris generals esmentats anteriorment, també pel que fa a l'ús de majúscules i minúscules. Des d'un punt de vista general, es considera que els genèrics mantenen el seu valor com a mot comú —i, per tant, s'escriuen amb la inicial en minúscula— si el seu significat es correspon amb l'element que designen:

puig de les Agulles (és un element del relleu)
torrent de la Creu (és un hidrònim)
font Negra (és una font)

Però amb majúscula inicial si és un rètol:

Font Negra [amb format de rètol]

I també amb majúscula si no conserva el seu valor descriptiu:

Prat de Comte (Terra Alta): escrivim *Prat* amb majúscula inicial perquè no fa referència a un *prat* sinó que designa un nucli de població i un municipi. Si es referís a un *prat*, escriuríem *prat de Comte*.

Font del Bou (Bigues i Riells, Vallès Oriental): en aquest cas *Font* no designa un brollador d'aigua sinó que correspon al nom d'un nucli de població.

Excepcionalment, podem escriure amb majúscula inicial els genèrics que es troben molt toponimitzats o que no tenen un ús general i que, per tant, no remetent a un significat geogràfic clar per a la major part de la població:

<i>la Bora Gran</i> (Vilademuls, Pla de l'Estany)	<i>bora</i> = 'cova'
<i>la Crosa de Sant Dalmai</i> (Vilobí d'Onyar, Selva)	<i>crosa</i> = 'depressió'
<i>l'Espluga Rodona</i> (Gòsol / Saldes, Berguedà)	<i>espluga</i> = 'cova'
<i>Galatxo Gran</i> (Sant Carles de la Ràpita, Montsià)	<i>galatxo</i> = 'canal natural entre una illa i terra ferma'

En alguns casos, el genèric s'ha aglutinat per a formar el nom propi i s'ha integrat en la denominació:

el Riutort, el Montsec, Puigpedrós, Roca-llarga

En els accidents geogràfics, a més de respectar les formes dialectals (*redó / rodó, jonc*

/ junc, etc.: *coll Redó* [el Pinell de Brai, Terra Alta] / *collet Rodó* [Rubió, Anoia]; *rasa del Joncar* [Berguedà] / *barranc del Juncar* [Pallars Jussà], etc.) com fem amb els noms dels municipis i dels nuclis de població (*Campredó* [Tortosa, Baix Ebre] / *Camprodon* [Ripollès]; *la Jonquera* [Alt Empordà] / *Juncosa* [Garrigues], etc.), també es mantenen formes de caràcter més local o popular, ja que en aquest àmbit no es dona una situació de rebuig social que sí que es produeix en el nom de les poblacions si s'inclouen formes que es poden considerar o interpretar com a molt col·loquials o poc formals:

barranc dels Pèlics (Priorat)
coll de la Bauma (Gisclarenys/Saldes), *torrent de la Bauma* (Ripollès)
el Ridaura (per al curs fluvial, mentre que el municipi manté la forma històrica *Riudaura*, malgrat que la pronúncia general sigui la mateixa que per a l'hidrònim)

Si els topònims inclouen xifres, aquestes s'escriuen amb lletres:

font del Vint-i-u (hidrònim, Artesa de Segre, Noguera)
serral de les Onze (orònim, Santa Margarida de Montbui, Anoia)
turó dels Quatre Vents (orònim, Valls, Alt Camp)

2.3.1. Hidrònims

En el cas dels cursos d'aigua, s'ha de tenir una cura especial a l'hora de preservar l'ús de l'article. En aquest sentit, cal tenir en compte que la denominació dels rius més grans (que originàriament era *flom*, mentre que *riu* s'aplicava antigament sobretot a cursos d'aigua irregulars, que avui qualificaríem com *rieres* o *torrents*) generalment prescindeix del genèric:

l'Ebre, el Francolí, el Llobregat, el Segre, el Ter

Però en el cas que el genèric *riu* mantingui el sentit antic i sigui indissociable del topònim, caldrà mantenir aquest genèric: *riu de la Pedra, riu de Targasona, riu Major*.

I també cal tenir en compte que hi ha alguns noms de rius que presenten l'article femení, que no s'ha de canviar ni de suprimir:

la Muga (Alt Empordà)
la Noguera de Tor (Alta Ribagorça)
la Tordera (Maresme, Selva, Vallès Oriental)

En aquest cas, és preferible no fer-hi servir el genèric, que pot provocar la pèrdua de l'article femení:

la Valira i no *el riu (la) Valira* (o, encara menys, *el Valira*)

També cal tenir cura a respectar l'ús de la preposició *de* en la denominació de cursos d'aigua que prenen el nom de llocs per on passen:

riu de Siurana i no *riu Siurana*

*riu de la Sénia*i no *riu Sénia*

Els genèrics varien també segons l'àrea geogràfica i cal ser precisos en la utilització de les formes pròpies de cada lloc (*tossal* o *barranc* són genèrics més propis del domini lingüístic corresponent al català occidental, mentre que *turó* o *torrent* són més característics del català oriental). Cal respectar i utilitzar les formes genèriques genuïnes com *cadolla*, *clamor*, *pèlec*, *toll*, etc. d'acord amb la seva distribució geogràfica.

2.3.2. Orònims

A banda dels criteris generals, cal tenir en compte que en alguns casos el genèric s'ha aglutinat amb el nom propi inicial i aquesta aglutinació ha donat lloc al topònim actual:

Collsacabra, *Collsacreu*, *Puigmal*, *Puigpedrós*, *Rocacorba*

En aquest àmbit, és a dir, llevat del nom dels nuclis de població, es respecta l'ús de l'article *lo* quan forma part del topònim (és a dir, quan precedeix directament el nom propi):

lo Collet (les Borges Blanques, Seròs)

lo Tossal (Barbens, Sarroca de Bellera, Sort, Tremp, etc.)

Però no si determina el genèric:

(el) collet Blanc (Cornudella de Montsant, Priorat)

(el) tossal del Moro (Batea, Terra Alta)

També cal mantenir els genèrics específics de cada àrea geogràfica (*malh*, *mall*, *pic pica*, *puig*, *tuc*, *pla*, *plana*, *solana*, *solella*, etc.).

3. Criteris d'escriptura i retolació

3.1. ABREVIACIONS

Sempre que sigui possible, cal escriure els noms complets. Les abreviatures s'escriuen sempre amb minúscula si corresponen a noms comuns, mentre que van amb la inicial en majúscula si corresponen a un nom propi. En la retolació, quan calgui abreujar un topònim, s'haurà d'escriure només la inicial del determinatiu del topònim seguida d'un punt.

Alfara de C. = Alfara de Carles

Montoliu de L. = Montoliu de Lleida

les Planes d'H. = les Planes d'Hostoles

Cal, però, tenir en compte que, en alguns casos, la part identificativa del nom d'una

població no és el primer element, sinó el segon (*Ribes* és la denominació històrica i genuïna de *Sant Pere de Ribes*, *Portell* de *Sant Ramon de Portell*, etc.). Com que aquests casos resulten difícils de resoldre (perquè o bé es fa servir una solució que no resulta identificativa per als habitants de la població o bé pot induir a desorientació geogràfica per a la gent de fora), s'ha de provar de mantenir la denominació completa.

Els hagiòtopònims (els topònims basats en noms de sants) es poden abreujar amb les formes:

<i>St.</i> (Sant)	<i>St. Joan de les A.</i> (Sant Joan de les Abadesses)
<i>Sta.</i> (Santa)	<i>Sta. Coloma de Q.</i> (Santa Coloma de Queralt)

Encara que calgui abreujar un topònim, no se'n pot suprimir l'article. Tampoc es pot abreujar el nom dels municipis formats pel nom de diverses poblacions coordinats:

<i>la Bisbal d'E.</i> [la Bisbal d'Empordà]	i no <i>Bisbal d'E.</i>
<i>Montcada i Reixac</i>	i no <i>Montcada i R.</i>
<i>Vielha e Mijaran</i>	i no <i>Vielha e M.</i>

Abreviatures, símbols i sigles més freqüents en la senyalització viària (tipus de vies,

aj. = ajuntament	hosp. = hospital
autop. = autopista	inst. = institut
av. = avinguda	it. = itinerari
bda. = baixada	km = quilòmetre
bnc. = barranc	mtir. = monestir
barri = b.	mon. = monument
bibl. = biblioteca	mpal. = municipal
c. (o c/) = carrer	mus. = museu
cem. = cementiri	ptge. = passatge
clín. = clínica	pg. = passeig
col. = col·legi	pl. = plaça
com. = comissaria	pobl. = població
convt. = convent	pol. = polígon
cró. = carreró	pda. = pujada
ctra. = carretera	rbla. = rambla
disp. = dispensari	rda. = ronda
esc. = escola	St. = Sant
esgl. = església	Sta. = Santa
est. = estació	trav. = travessera, travessia
FC = ferrocarril	urb. = urbanització
fun. = funicular	v. = via
gr. = grup	

equipaments):

3.2. ACCENTUACIÓ

Els accents dels topònims es respecten i no s'ometen mai, ni en la retolació ni quan s'escriuen amb majúscules, tant si és la lletra inicial com tota la paraula.

Àger	[amb format de placa]
OSSÓ DE SIÓ	[amb format de placa]

3.3. AGLUTINACIONS

Encara que resulta difícil de regularitzar el sistema d'escriptura dels topònims formats per més d'un element, des d'un punt de vista pràctic podem considerar que la presència o l'absència de l'article determinat indica el grau de toponimització i que, per tant, marca quina és l'escriptura més adient. Així, si es manté l'article, es considera preferible escriure els elements separats, mentre que, si ja s'ha deixat de fer servir, resulta preferible escriure'ls aglutinats perquè la manca d'article confirma que el nom propi ja es troba suficientment determinat.

<i>la Casa Nova del Bac</i>	<i>Casanova de la Riera</i>
<i>la coma de l'Orri</i>	<i>Comaoriola</i>
<i>els Quatre Camins</i>	<i>Quatrecamins</i>

En els noms de les poblacions, aquesta tendència és ben general ja que, a més, els noms genèrics antics que inclouen han perdut el seu valor com a mot comú:

<i>Colldejou</i> (municipi)	però	<i>coll de Jou</i> (element orogràfic)
<i>Fontcoberta</i> (municipi)	però	<i>font Coberta</i> (hidrònim)
<i>Puigròs</i> (municipi)	però	<i>puig Gros</i> (cim)

3.4. GUIONETS

En la toponímia, s'escriuen amb guionet els topònims formats per l'aglutinació de dos mots en què el primer element acaba en vocal i el segon comença amb *r*-, *s*- o *x*-, quan hi ha geminació de *ll* o quan podria induir a lectures errònies:

Vila-rodona
Palau-solità i Plegamans
Bell-lloc d'Urgell
Mont-roig del Camp
Puig-reig

Cal tenir en compte que la grafia ha de reflectir la pronúncia, de manera que les solucions gràfiques diferents corresponen a solucions fòniques diferents:

Camprodon (Ripollès) però *Camp-rodon* (Olvan, Berguedà)

També s'escriuen amb guionet alguns compostos d'interpretació poc clara o que es pot considerar que presenten una forma fixada històricament:

can Pa-i-nous (edifici, Vilanova del Camí, Anoia)
Coma-de-roure (edifici, Beuda, Garrotxa)
Guarda-si-venes (nucli de població, Guissona, Segarra)
Sala-d'heures (nucli de població, Santa Eugènia de Berga, Osona)
serra de Puig-de-sants (Súria, Bages)

3.5. MAJÚSCULES I MINÚSCULES

En català els articles i genèrics s'escriuen amb la inicial amb majúscula només quan es troben en posició inicial absoluta (en són l'excepció, els articles dels exònim: *La Puebla de Fantova, El Salvador, Le Mans*). Mentre que en aranès, els articles dels topònims (no els que es troben en posició interior del topònim) sempre s'escriuen amb majúscula.

Com ja s'ha indicat en l'apartat 2.3. *Accidents geogràfics*, cal diferenciar els apel·latius que mantenen el seu valor com a noms comuns, que escriurem amb la inicial amb minúscula, d'aquells que no conserven el seu valor descriptiu, que escriurem sempre amb la inicial amb majúscula. Tots els elements que no són l'article o el genèric, els escrivim amb la inicial amb majúscula, tant si són substantius com adjectius:

punta Alta de Comalesbienes (cim, la Vall de Boí, Alta Ribagorça)
l'Alzina del Pla de Cirera (edifici, Lladurs, Solsonès)
torrent del Carrer Fondo (hidrònim, Alt Penedès)

La part denotativa (el nom propi) s'escriu sempre amb majúscula, encara que sigui un adjectiu:

tossal Alt (les Valls d'Aguilar, Alt Urgell)
estany Sec (Meranges, Cerdanya)
carrer Gran, plaça Major

L'article personal (*en, na, n'*) va sempre en minúscula:

Castellar de n'Hug (Berguedà)
els Omells de na Gaia (Urgell)
bosc d'en Bolòs (Santa Coloma de Farners, Selva)

Podem escriure la inicial amb majúscula en el cas dels genèrics que es troben molt toponimitzats o que no tenen un ús general (vegeu l'apartat 2.3. *Accidents geogràfics*).

El segon terme (i el tercer si també n'hi ha tres) d'un compost unit per un guionet s'es-

criu amb la inicial en minúscula (vegeu l'apartat 3.4. *Guionets*):

Riba-roja d'Ebre (municipi, Ribera d'Ebre)

Coma-ruga (nucli de població, el Vendrell, Baix Penedès)

can Fam-i-set (edifici, Vilobí d'Onyar, Selva)

barranc de Vila-seca (hidrònim, Noguera)

turó de Puig-roig (Bonastre, Baix Penedès)

3.6. PUNTUACIÓ

Mai no s'ha de posar punt final als rètols que apareguin en la senyalització viària:

[amb format de placa]

El Pont de Vilomara i Rocafort i no *El Pont de Vilomara i Rocafort.*

Les abreviatures porten un punt (*av., pl., rbla., etc.*), mentre que els símbols i les sigles no en porten (*FC, km, etc.*). Les abreviatures i els símbols s'escriuen amb minúscula, mentre que les sigles, amb majúscula.

4. Marc legal

L'article 18 de la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística de la Generalitat de Catalunya estableix el marc legal de la toponímia a Catalunya.

El punt 1 determina que l'única forma oficial és la catalana, llevat de la Val d'Aran, en què ho és només l'aranesa:

Els topònims de Catalunya tenen com a única forma oficial la catalana, d'acord amb la normativa lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans, excepte els de la Vall d'Aran, que tenen l'aranesa.

D'aquesta manera, i tal com s'hi indica, els topònims catalans s'escriuen exclusivament segons la normativa de l'Institut d'Estudis Catalans. Aquesta referència remet a la Llei 8/1991, de 3 de maig, sobre l'autoritat lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans, que determina que aquesta institució és l'única competent sobre la normativa lingüística de la llengua catalana, i per tant sobre el sistema d'escriptura dels seus topònims. Així l'article 1 reconeix aquesta competència sobre la normativa lingüística del català i l'article 2 n'especifica l'abast públic i social:

Article 2

L'ús lingüístic dels òrgans de l'Administració de la Generalitat, de les corporacions locals, de l'Administració de l'Estat a Catalunya i les entitats autònomes, les empreses i les altres entitats i institucions que depenen de les esmentades administracions ha de

respectar la normativa establerta per l'Institut d'Estudis Catalans.

I en l'article 4 es precisa que la Generalitat de Catalunya ha de treballar per garantir que els organismes i institucions esmentats en l'article 2 segueixin la normativa lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans:

Article 4

L'administració de la Generalitat ha d'establir els sistemes de col·laboració i d'assessorament necessaris per tal de garantir que els organismes a què fan referència els articles 2 i 3 segueixin en llurs usos lingüístics criteris coherents i ajustats a la normativa general de la llengua establerta per l'Institut d'Estudis Catalans.

De manera més concreta, la Llei de política lingüística detalla en els punts 2 i 3 de l'article 18 les competències municipals i de la Generalitat:

2. La determinació de la denominació dels municipis i les comarques es regeix per la legislació de règim local.

3. La determinació del nom de les vies urbanes i els nuclis de població de tota mena correspon als ajuntaments, i la dels altres topònims de Catalunya correspon al Govern de la Generalitat, incloses les vies interurbanes, sigui quina en sigui la dependència.

I, finalment, en el punt 4 especifica que la retolació és competència de la Generalitat, que ha de vetllar perquè es respecti el que s'ha determinat en els punts anteriors de l'article 18.

Així mateix, també afecta la toponímia el Decret 78/1991, de 8 d'abril, sobre l'ús de la toponímia, que en el seu article 1 ja exposa que les úniques formes legals de la toponímia a Catalunya són la catalana, i l'aranesa per a la Val d'Aran. Mentre que en els articles 2 i 6 detalla aspectes relacionats amb la retolació:

Article 2

Retolació a les vies urbanes i interurbanes

2.1 La retolació a totes les vies urbanes i interurbanes dins el territori de Catalunya ha de fer constar els topònims de Catalunya exclusivament en la seva forma oficial, amb l'única excepció del que disposa l'apartat 3 d'aquest article.

2.2 Quan en la retolació de les vies urbanes o interurbanes s'indiqui la direcció cap a un lloc de fora de Catalunya, el topònim corresponent ha de figurar en català si té una forma tradicional en aquesta llengua, sens perjudici que pugui figurar també en altres llengües. A la Val d'Aran, aquesta norma s'ha d'aplicar referida a l'aranès, en lloc del català.

2.3 Les prescripcions que estableix l'apartat anterior s'han d'aplicar també, dins el territori de Catalunya, als rètols situats fora de la Val d'Aran que designin topònims aranesos i als rètols situats a la Val d'Aran que designin topònims catalans de fora de la vall.

Article 6

Retolació dels nuclis de població

6.1 Queda prohibida la col·locació a la via pública de rètols que continguin topònims

de Catalunya inclosos en la denominació d'urbanitzacions privades, d'altres establiments de població disseminada o dels seus vials, si no hi figuren en la forma oficial o, si de cas hi manca [si no hi ha forma oficial], en la forma toponímica tradicional.

I a l'article 3 s'especifica que tots els impresos, registres públics i publicacions a Catalunya han de fer servir exclusivament la forma oficial dels topònims.

Per a l'establiment de la toponímia oficial, l'octubre de 2003 es va publicar el *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya* arran de la Resolució 563/V del Parlament de Catalunya, sobre l'elaboració d'un nomenclàtor oficial de la toponímia major de Catalunya.

Com a conseqüència de les tasques de realització d'aquest nomenclàtor, es va promulgar el Decret 59/2001, de 23 de gener, pel qual s'estableix la Comissió de Toponímia, i es modifica el Decret 78/1991, de 8 d'abril, sobre l'ús de la toponímia, al qual s'afegia l'article 9:

Article 9

La Comissió de Toponímia

9.1 La Comissió de Toponímia [...] és l'òrgan d'assessorament, consulta i proposta en matèria de fixació oficial dels topònims de Catalunya.

I en el punt 9.2 i 9.3 s'especifiquen els membres de la Comissió, en el punt 9.4 les seves funcions i en el punt 9.5 les normes de funcionament de la Comissió.

Pel que fa la retolació, cal esmentar la Llei 7/1993, de 30 de setembre, de carreteres, que en la disposició addicional segona estableix l'ús del català en els rètols indicadors:

Sens perjudici de la normativa general aplicable en la matèria, els indicadors de senyalització de la circulació a les carreteres de Catalunya han d'ésser almenys en català. La toponímia hi ha de figurar en català o en aranès, d'acord amb la normativa de la Generalitat de Catalunya.

5. Fonts de consulta

COROMINES, Joan; [et al.]. (1989-1997). *Onomasticon Cataloniae*. 8 vol. Barcelona: Curial.

Criteris de traducció de noms, denominacions i topònims. (1999). Barcelona: Direcció General de Política Lingüística, Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya.

Criteris lingüístics per a la senyalització viària. (1992). Barcelona: Departament de Política Territorial i Obres Públiques, Generalitat de Catalunya.

«Els hidrònims precedits de l'article femení que no porten genèric» dins *Documents de la*

- Secció Filològica III*. (1996). Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, pàg. 166-169.
«La forma gràfica de la toponímia menor» dins *Documents de la Secció Filològica III*. (1996). Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, pàg. 165.
- «Les formes dialectals i la toponímia» dins *Documents de la Secció Filològica III*. (1996). Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, pàg. 166.
- «L'ús de l'article en els noms de les comarques del Principat» dins *Documents de la Secció Filològica I*. (1990). Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, pàg. 131.
- Manual de senyalització urbana d'orientació*. (2005). Barcelona: Direcció General de Carreteres, Generalitat de Catalunya.
- MESTRES, Josep M.; SANTAMARIA, Carolina. (juliol de 1997). «Els noms propis geogràfics no catalans» dins *Revista de Llengua i Dret*, núm. 27, pàg. 23-78.
- MORAN, Josep; BATLLE, Mar; RABELLA, Joan Anton. (2002). *Topònims catalans. Etimologia i pronúncia*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*. (2003). Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- Toponímia i cartografia. Assaig de sistematització*. (1985). Barcelona: Institut Cartogràfic de Catalunya.